

Kitaabka Daanyeel - Boqol iyo Toddoba iyo Sagaashan

Muujinta Waxyi-sii-socodka: Isu-ururintii Labaad ee Masiixa iyo Doorka Aakhiro-ahaaneed ee Islaamka ee Sheekada Muujintii

Jeff Pippenger
2024-04-29

Hadda waxaynu garanaynaa in mid ka mid ah dhacdooyinka ay toddobada onkod u taagan yihiin uu yahay shaqada Masiixu dadkiisa ku ururinayo mar labaad, taas oo uu bilaabay inuu sameeyo bishii Luulyo, 2023. Taariikhda Millerite-ku waxay caddeynaysaa in shaqadani lagu fuliyo iyada oo dagaalka Islaamku yahay asalka fariinta.

Fariintu waa Muujintii Ciise Masiix, taas oo la furo wax yar ka hor inta aan albaabka nimcadu xidhmin, laakiin fariintaas waxaa sidaa (laguna dhejiyey macnaha guud ee) fariinta hoogga saddexaad. Isla wakhtigii Rabbigu gacantiisa mar labaad fidinayay sannadkii 1849, Sister White waxay ka hadlaysay gilgilashada quruumaha cadhooday, taas oo astaan u ah Islaamka.

“16-kii Diseembar, 1848, Rabbigu wuxuu i tusay gariiridda awoodaha samooyinka. Waxaan arkay in markii Rabbigu yidhi ‘samada,’ markuu bixinayay calaamadaha ku qoran Matayos, Markos, iyo Luukos, uu ula jeeday samada; oo markii uu yidhi ‘dhulka’ uu ula jeeday dhulka. Awoodaha samadu waa qorraxda, dayaxa, iyo xiddigaha. Waxay ka taliyaan samooyinka. Awoodaha dhulkuna waa kuwa ka taliya dhulka. Awoodaha samada waxaa lagu gariirin doonaa codka Ilaah. Markaas qorraxda, dayaxa, iyo xiddigaha ayaa laga dhaqaajin doonaa meelihii ay ku sugnaayeen. Ma dhammaan doonaan, laakiin waxaa lagu gariirin doonaa codka Ilaah.

“Daruur madow oo culus ayaa soo kacay oo isugu dhacay. Hawadii way kala furtay oo dib bay u duudduubantay; markaas ayaan kor ka eegi karnay bannaanii furmay ee ku yaallay Orion, halkaas oo codkii Ilaah ka yimid. Magaalada Quduuska ah waxay ku soo degi doontaa bannaanigaas furan. Waxaan arkay in quwadaha dhulku imminka la gariirinayo iyo in dhacdooyinku isugu xigaan nidaam ahaan. Dagaal, iyo wararka dagaalka, seef, abaar, iyo belaayo ayaa marka hore gariirinaya quwadaha dhulka; dabadeedna codka Ilaah ayaa gariirin doona qorraxda, dayaxa, iyo xiddigaha, iyo dhulkanba sidoo kale. Waxaan arkay in gariirinta quwadaha Yurub aanay ahayn, sida qaar baraan, gariirinta quwadaha samada, laakiin ay tahay gariirinta quruumaha cadhaysan.” Early Writings, 41.

Taariikh-yahannadu waxay caddeeyaan in waxa quruumaha Yurub ruxayay sannadkii 1848 ay ahaayeen dhaqdhaqaaqyadii ciidammada Islaamka; waayo si nebiyaysan waxaa loo astaysay awoodda ka cadhaysiisa quruumaha. Markhaatiga kowaad ee Rabbigu gacantiisa mar labaad ku fidiyey taariikhdiisii 1840 ilaa 1844, fariintii Qaylada Saqda-dhexe waxay timid shirkii xerada ee Exeter. Halkaasna ilaa Oktoobar 22, 1844, fariintu waxay ku fiday xeebta bari ee Maraykanka sida hir weyn oo baddu soo rogto. Dhaqdhaqaaqaas waxaa hore loogu sii astaysay gelitaankii

guusha lahaa ee Masiixu ku galay Yerusaaalem, waxaana Masiixa Yerusaaalem ku qaaday dameer.

Fariinta Oohinta Habeennimo waxay metelaysaa fariinta nebiyadeed oo dhan ee Muujintii Ciise Masiix, laakiin Muujintaasu waxaa lagu dhex meeleeey macnaha Islaamka hoogga saddexaad oo ka cadhaysiinaya quruumaha, waayo, waa Islaamka kan xambaarsan fariinta ah Muujintii Ciise Masiix. Ciise waa Libaaxa qabiilka Yahuudah, oo isagu wuxuu ku xidhan yahay fariinta “dameerka.”

Yahuudahow, adigu waxaad tahay kii ay walaalaha ku ammaani doonaan; gacantaaduna waxay saarnaan doontaa qoorta cadaawayaashaada; carruurta aabbahaa hortooda ayay ku sujuudi doonaan. Yahuudah waa libaax dhashiis; ugaadhsiga ayaad ka soo kortay, wiilkaygiyow; wuu foorarsaday, wuxuu u jiifsaday sida libaax oo kale, iyo sida libaax weyn; bal yaa kicin kara? Usha boqornimadu kama tegi doonto Yahuudah, kan sharci-dejiyana kama tegi doono dhexdooda cagihisa, ilaa Shiiloh yimaado; isagaana ay dadyowgu isu soo ururi doonaan. Isagoo qaylkiisa canabka ku xidhanaya, iyo canugga dameerkiisana geedka canabka ee la doortay; dharkiisuu khamri ku maydhay, maradiisuna dhiigga canabka; indhihiisu khamri ayay ku guduudnaan doonaan, ilkihiisuna caano ayay ku caddaan doonaan. Bilowgii 49:8–12.

Waa xagga Yahuudah in lagu dhammaystiraa “isu-ururinta dadka.” Masiixu, isagoo ah Yahuudah, sidoo kale waa “Geedka Canabka ah,” waxaana “geedka canabka ee la doortay” lagu xidhay “qaylkii dameerka.” “Dharkiisa” waxaa lagu maydhay “khamri,” kaas oo ahaa “dhiigga canabka.” Masiixu wuxuu bilaabay daadinta dhiiggiisa markii uu joogay Getsemane, markaas oo uu dhiig dhididay, Getsemane-na macnaheedu waa “meesha saliidda lagu tuujo.” Laga soo bilaabo Getsemane ilaa iskutallaabta wuxuu daadshay dhiiggiisa qaaliga ah si uu dadka oo dhan isugu soo ururiyo xaggiisa.

Haatan ayaa xukunka dunidan la joogaa; haatan ayaa amiirka dunidan dibadda loo tuuri doonaa. Aniguna, haddaan dhulka kor looga qaado, dadka oo dhan ayaan xaggayga u soo jiidan doonaa. Tanu wuxuu ku yidhi isagoo tilmaamaya dhimashada uu ku dhiman lahaa. Yooxanaa 12:31–33.

Shaqada Masiix ee ah inuu dadka oo dhan isu soo jiiido waa hawl laba-tallaabo ah, waayo, horta wuxuu ururiyaa “kuwa Israa’iil laga eryay,” dabadeedna wuxuu iyaga uga dhigaa calan uu ku soo jiiido adhigiisa kale.

Anigu waxaan ahay adhijirka wanaagsan, oo waan gartaa idahayga, anigana way i gartaan. Sida Aabbuhu ii garanayo, sidaas oo kale ayaan aniguna Aabbaha u garanayaa; oo naftaydana waxaan u bixiyaa idaha aawadood. Waxaan kaloo leeyahay ido kale oo aan xeradan ka mid ahayn; kuwaasna waa inaan keenaa, codkaygana way maqli doonaan; oo waxaa jiri doona hal xero iyo hal adhijir. Yooxanaa 10:14–16.

Boqol iyo afartan iyo afarta kun waa “idaha” Isaga yaqaanna. “Idaha kale” waa adhigiisa ka soo baxa Baabuloon marka ay arkaan oo maqlaan calanka. Ka hor intuusan kor u qaadin calankiisa, oo ah idhiisa, wuxuu marka hore ururiyaa iyaga mar labaad. Xariiqdaas taariikhda quduuska ahi waxay la jaanqaaddaa aayadaha saddex iyo tobnaad ilaa shan iyo tobnaad ee Daanyeel cutubka

kow iyo tobnaad, sidaas daraaddeedna waxay la jaanqaaddaa taariikhda qarsoon ee aayadda afartanaad. Waxay meteshaa xariiqda geeska Protestant-ka runta ah oo ka dhex socota taariikhda geeska Protestant-ka riddada ah, geeska Jamhuuriga riddada ah, iyo imaatinka dhillada Turoos, wax yar ka hor sharciga Axadda ee aayadda kow iyo afartanaad. Xariiqda geeska Protestant-ka runta ahi waxay meteshaa labadaba taariikhda iyo weliba farriinta meesha boqol iyo afartan iyo afarta kun lagu shaabadeeyo.

“Kuwa laga eryay reer binu Israa’iil” waxay matalaan saf ka soo horjeeda “shirweynaha kuwa jeesjeesa,” sida Yeremyaah u aqoonsado, ama sida Yooxanaa ugu aqoonsado “sunagogga Shayddaanka” ee Muujintii cutubyada labaad iyo saddexaad, halkaas oo kaniisadaha Simurna iyo Filadelfiya lala hadlo. Reer Filadelfiya waxay matalaan “boqol iyo afar iyo afartan kun” ee Muujintii cutubka toddobaad, Simurnana waa “dadkii badnaa” ee isla cutubkaas, oo aan la tirin karin. Labada qaybood ee la soo furtay ee maalmaha ugu dambeeya waxay ku muransan yihiin kuwa beenta sheega, oo ku jira sunagogga Shayddaanka, oo ku andacooda inay yihiin dadkii Ilaah, waayo waxay yidhaahdaan waa Yuhuud.

Xariiqda geeska runta ah ee Protestantku waxay ka kooban tahay muranka ka dhex jira iyaga iyo dadkii axdiga hore ee markaas la dhaafayo. Taariikhdaas la midka ah, aaminka sidoo kale waxay muran kula jiraan xariiqda Protestantnimada riddaysan iyo Kaatooligga. Saddexdaas hay’adood ee diineed waxay heerka yar gudaheeda, xagga xariiqda geeska runta ah ee Protestantka, ku matalaan masduulaagii, bahalkii, iyo nebiga beenta ah.

“Waxaan arkay in kaniisadda magac-u-yaalka ah iyo Adventist-yada magac-u-yaalka ah, sida Yuudas oo kale, ay nagu gacangelin doonaan Katooligga si ay u helaan saamayntooda si ay runta ugu soo kacaan. Markaas quduusiintu waxay ahaan doonaan dad qarsoon, oo Katooliggu wax yar ka yaqaan; laakiin kaniisadaha iyo Adventist-yada magac-u-yaalka ah ee yaqaan rumaysadkayaga iyo caadooyinkayaga (waayo way noo naceen Sabtida aawadeed, maxaa yeelay way diidi kari waayeen) ayaa quduusiinta gacangelin doona oo Katooligga u sheegi doona iyagoo ah kuwa iska indhatira hay’adaha dadka; taas oo ah, inay dhawraan Sabtida oo ay iska indhatiraan Axadda.” Spalding and Magan, 1, 2.

Mar hore ayaannu uga soo hadalnay tuducan, waxaana intii aynu sidaas samaynaynay aynu aqoonsannay in oraahda “kaniisad magac-u-yaal ah” iyo oraahda “Adventist magac-u-yaal ah” ay lahaan lahaayeen macne iyo ku-dhaqan ka duwan xilligii Walaasha White qortay erayadaas. Habase yeeshee nebiyadu waxay ka sii hadleen maalmaha ugu dambeeya in ka badan sidii ay uga hadleen taariikhdoodii gaarka ahayd; sidaas darteed tuducan, kaniisadda magac-u-yaalka ah ee maalmaha ugu dambeeya waxay noqon lahayd Protestantism-ka riddada galay. Erayga “nominal” waxa uu ka dhigan yahay “magac keliya ah”.

Kaniisadda waxa loogu yeedho Protestant-ka waxay joojisay inay Rooma ka mudaaharaaddo sannadkii 1844, markay ka caasiyoodeen inay rumaysad ku galaan Meesha ugu Quduusan, halkaas oo ay ku garan kari lahaayeen in Sabtida maalinta toddobaad ay tahay maalinta saxda ah ee cibaadada. Halkii, waxay sii haysteen cibaadada qorraxda, taas oo ah calaamadda Kaatooligga. Suurtagal ma aha in “la mudaaharaado” Rooma, taas oo ah qeexidda keliya ee erayga “Protestant,” haddii aad aqbashay astaanteedaa amar, taas oo kaniisadda Roomaanku marar badan ku aqoonsatay

inay tahay awoodeeda ay ku beddeshay maalinta cibaadada ee Kitaabka ku jirta, kana beddeshay Sabtida maalinta toddobaad una beddeshay Axadda.

“Adventistayaasha magac-u-yaalka ah” waa kuwa qirta inay yihiin Adventistayaasha Maalinta Toddobaad, laakiin sidoo kale waxaa lagu gartaa inay yihiin Yuudas, kaas oo ah astaanta xerti ka khiyaanaysay qirashadeeda. Kaniisadda magac-u-yaalka ah ee Adventistayaasha Maalinta Toddobaad way necbaan doontaa “quduusiinta,” quduusiintaasna markaas “waxay” noqon doonaan “dad aan la aqoon.” Waxay neceb yihiin quduusiinta aan la aqoon, “Sabtida aawadeed,” waayo waa run aanay “beenin karin.” Runta Sabtida ee taariikhda Sister White waxay ahayd Sabtida maalinta toddobaad, laakiin waxay tusaale u tahay runta Sabtida ee maalmaha ugu dambeeya, taas oo aan la beenin karin; taasina waa caqiidada uu Adventism-ka Laodikiyaanka ee Maalinta Toddobaad markii ugu horraysay diiday fallaagadiisii 1863. Caqiidadaasu waxay ahayd runta aasaasiga ah ee ugu horraysay ee uu William Miller helay, waxayna meteshaa runaha aasaasiga ah ee Adventism-ka oo Adventistayaasha magac-u-yaalka ahi diidaan inay ku socdaan, sida ay u matalaan jiddooyinkii hore ee Yeremyaah. Runtaas Sabtidu waa “todoba jeer,” ee Laawiyyintii labaatn iyo lix.

Safka Protestantism-ka runta ah ee ka kooban Philadelphia iyo Smyrna waxaa khiyaaneeya kuwa lagu matalay Yuudas. Yuudas wuxuu axdi u galay inuu Ciise gacan geliyo saddex jeer, sidaas awgeedna wuxuu tilmaamayaa khiyaano tartiib-tartiib u socota oo ka horraysay iskutallaabta kuna dhammaatay iskutallaabta. Aayadda lix iyo tobnaad ee Daniel kow iyo toban waxay matalaysaa sharciga Axadda, kaas oo iskutallaabtu ahayd astaan ahaan. Sidaa darteed, aayadaha u horseeday sharciga Axadda ee aayadda lix iyo tobnaad, kaas oo sidoo kale ah sharciga Axadda ee aayadda afartan iyo kow, khiyaano saddex-tallaabo ah ayaa lagu soo dejinayaa quduusiinta maalmaha ugu dambeeya. Khiyaanadu waxay dhacdaa muddada uu Rabbigu mar labaad ururinayo calankiisa maalmaha ugu dambeeya.

Oo maalintaas waxaa jiri doona xididkii Yesay, kaas oo u taagnaan doona calan dadyowga; isaga ayay quruumuhu dooni doonaan; nasashadiisuna waxay ahaan doontaa mid ammaanu badan. Oo waxay maalintaas noqon doontaa in Rabbigu mar labaad, markii labaad, gacantiisa u fidin doono inuu soo ceshado hadhaaga dadkiisa ee hadhay, kuwaas oo ka hadhay Ashuur, iyo Masar, iyo Pathros, iyo Kuush, iyo Ceelaam, iyo Shincaar, iyo Xamaad, iyo jasiiradaha badda. Oo wuxuu quruumaha u taagi doonaa calan, oo wuxuu soo ururin doonaa kuwa Israa’iil laga eryay, oo wuxuu wada ururin doonaa kuwa Yahuudah kala firidhsan afarta gees ee dhulka. Masayrkii Efrayimna wuu tegi doonaa, oo cadaawayaashii Yahuudahna waa la baabbi’in doonaa; Efrayim Yahuudah kama masayri doono, Yahuudahna Efrayim ma dhibi doono. Laakiinse waxay ku duuli doonaan garbaha reer Falastiin xagga galbeed; waxay si wadajir ah u dhici doonaan kuwa bari; gacantooda waxay saari doonaan Edom iyo Moo’aab; oo reer Cammoonna way u hoggaansami doonaan. Ishacyaah 11:10–14.

Ishacyaah wuxuu aayadda tobnaad ku tilmaamayaa duruufaha taariikheed ee tuducan, isaga oo adeegsanaya weedha ah “maalintaas.” Sidaas daraaddeed “maalintaas” waxaa lagu aqoonsaday aayadihii ka horreeyey aayadda tobnaad. Markaan dib ugu raacno qisadan nebiyadeed ee gaarka ah tixraac noo saamaxaya inaan garanno goorta “maalintaas” tahay, waxaynu ku imanaynaa aayadda

koowaad ee cutubka tobnaad.

Waxaa hoog ku sugnaaday kuwa xukummo aan xaq ahayn soo saara, oo qoro dulmi ay qoreen. Ishacyaah 10:1.

Walaashay White waxay “xeerka aan xaqa ahayn” ee aayaddan ku tilmaamaysaa sharciga Axadda oo dhowaan iman doona:

“Sabti sanam ayaa la taagay, sida taalladii dahabka ahayd loogu taagay bannaanka Dura. Oo sida Nebukadnesar, boqorkii Baabuloon, uu u soo saaray amar ah in kuwii aan sujuudi doonin oo aan caabudi doonin sawirkan la dilo, sidaas oo kale waxaa la soo saari doonaa baaq ah in kulli kuwa aan ixtiraami doonin hay’adda Axadda lagu ciqaabi doono xabsi iyo dhimasho. Sidaas ayaa Sabtida Rabbiga cagaha hoostooda loogu tumanayaa. Laakiin Rabbigu wuxuu ku dhawaaqay, ‘Waxaa iska hoogay kuwa amarro aan xaq ahayn soo saara, oo qoro dulmi ay iyagu qoreen’ [Ishacyaah 10:1]. [Sefanyaah 1:14–18]” Manuscript Releases, volume 14, 92.

Macnaha ku saabsan Rabbiga oo mar labaad soo ururinaya dadkiisa waxaa lagu meeleeeyey taariikhda qalalaasaha soo dhow ee sharciga Axadda, waayo aayadda laba iyo tobnaad ee cutubka tobnaad, Ishacyaah wuxuu kaga hadlayaa Rabbiga oo dhammaystiraya hawl ka dhex jirta dadkiisa ka hor intuuusan keenin xukunkiisa fulineed marka amarka aan xaqa ahayn la soo saaro, kaas oo ah sharciga Axadda.

Sidaas daraaddeed waxay ahaan doontaa in, markuu Rabbigu dhammeeyo shuqulkiisa oo dhan Buur Siyoon iyo Yeruusaalem ku saabsan, aan ciqaabi doono midhaha qalbiga kibirka leh ee boqorka Ashuur, iyo faanka indhihiisa kor isu qaadaya. Ishacyaah 10:12.

“Shaqada ka socota Siyoon iyo Yeruusaalem”, oo Rabbigu “fuliyo” ka hor inta aan ciqaabta baabanimadu ka bilaaban sharciga Axadda, waa shaabadaynta boqol iyo afar iyo afartan kun. Cutubka sagaalaad ee Yexesqeel, ninkii watay geeskii khadka-qorista ayaa dhex maraya Yeruusaalem isagoo calaamad saaraya kuwa “u taaha oo u ooya karaahiyada lagu sameeyo dalka dhexdiisa” iyo kaniisadda dhexdeedaba. Shaqadaas waxaa ku jira habka Rabbigu mar labaad ku soo ururinayo qaxootiga reer binu Israa’iil. Wuxuu ka soo ururiyaa afarta geesood ee dunida, oo “afarta geesood ee dunida” waxaa lagu metelaa siddeed gobol juqraafiyeed. Siddeed waa astaanta habka imtixaanka ee sanamka bahalka, sidaas awgeedna waxay muujinaysaa in ururinta ugu dambaysa ee kuwa noqonaya calamaddu ay dhacdo muddada imtixaanka sanamka bahalku ka socdo dunida.

Midnimada uu “Efrayim” metelo—“aan Yahuudah ka hinaasin, Yahuudahna” “aan Efrayim dhibin”—waxay dhacdaa marka cadowyada Yahuudah la baabbi’iyo. Si nebinnimo ahaan ah, dadkii axdiga hore, oo uu Yuudas metelo, ama sunagogga Shayddaanka, ama ururka kuwa jeesjeesa, ama Protestanka taariikhda Millerite-ka, ama Yuhuuddii taariikhda Masiixa, waxaa “la gooyaa” niyad-jabkii ugu horreeyey. Markii Yeremyaah taariikhdaas qudheeda metelayey, waxaa lagu amray inuusan mar dambe ku noqon karin ururka kuwa jeesjeesa, in kastoo iyagu ay isaga ugu soo noqon kareen haddii ay doortaan inay toobad keenaan.

Laga bilaabo Luulyo 18, 2020 ilaa sharciga Axadda, Rabbigu mar labaad ayuu soo ururiyaa dadkiisa maalmaha ugu dambeeya. Wuxuu ka soo ururiyaa dunida dacalladeeda oo dhan, inta lagu jiro wakhti uu ku dhammaystirayo shuqulkiisa oo dhan ee ku saabsan Yahuudah iyo Yerusaaalem. Wakhtigaas shaabadaynta, dadka Ilaah ee maalmaha ugu dambeeya waxay ahaan doonaan kuwo aan caan ahayn, hase ahaatee waxaa ka hor iman doona isbahaysi saddex-geesood ah oo ka soo horjeeda shaqadooda.

Kaatoolliggu waa bahalka midowga saddex-geesoodka ah, mid ka mid ah gabdhaheeduna waa kooxda ay Walaasha White ku aqoonsatay kaniisadda magac-u-yaalka ah. Iyagu waxay matalaan nebiga beenta ah. Adventist-yada La'odikiya ee magac-u-yaalka ah, oo uu Yuudas matalo, waa masduulaagga sawirkan. Kacdoonkii 1863 waxaa horay u sii tilmaamay kacdoonkii reer binu Israa'iil ee qadiimiga ahaa ee Kaadeshkii kowaad, markay doorteen inay diidaan farriintii Yashuuca iyo Kaaleeb oo ay Masar ku noqdaan. Masar waa astaan masduulaagga.

Wiilka Adamow, wejigaaga u jeedi Fircoon oo ah boqorka Masar, oo isaga wax ka sii sheeg, iyo Masar oo dhanba ka sii sheeg; hadal, oo waxaad tidhaahdaa, Sayidka Rabbiga ahu wuxuu leeyahay, Bal eeg, anigu waan kugu soo horjeedaa, Fircoonow boqorka Masarow, masduulaagii weynaa ee dhex jiifa webiyadiisa, kii yidhi, Webigaygu anigaa iska leh, oo anna naftayda ayaan u sameeyey. Yexesqeel 29:2, 3.

Kacdoonkii Kaadeesh wuxuu metelay imtixaankii tobnaad ee hab imtixaan oo horseeday diidmada iyo dhimashada dadkii la doortay ee Masar laga soo bixiyey, wuxuuna astaan u ahaa imtixaankii ugu dambeeyey ee hab imtixaan ah oo lagu soo dejiyey Filadelfiyaanka Millerite Adventism 22kii Oktoobar, 1844, kaas oo ku dhammaaday kacdoonkii 1863. Dhammaadkii ugu dambeeyey ee taariikhda Israa'iiltii hore, Yuhuuddu “way qayliyeen iyagoo leh, ‘Kaxeeya isaga, kaxeeya isaga, iskutallaabta ku qodob’. Bilaatos wuxuu ku yidhi, ‘Miyaan Boqorkiinna iskutallaabta ku qodbaa?’ Wadaaddadii sare ayaa ku jawaabay, ‘Boqor kale ma lihin aan Kaysar ahayn.’” Kacdoonkii hore iyo kii dambe labadaba, dadkii axdiga hore waxay doorteen inay astaan masduulaagii (Masar iyo Roomaankii jaahilka ahaa) u aqoonsadaan boqorkooda.

18-kii Luulyo, 2020, “cadaawayaashii reer Yahuudah” waa la “jaray,” oo macbudkii boqol iyo afartan iyo afarta kun waa la taagay. Waxa keliya ee hadhay waxay ahayd in macbudka la daahiriyo, ka hor intaanu Farriintii Axdigu si kedis ah ugu iman macbudkiisa. Macbudka taariikhda Millerite-ka waxaa lagu dhisay lix iyo afartan sannadood, laga bilaabo 1798 ilaa 1844. Niyad-jabkii ugu horreeyey ee Abriil 19, 1844, Protestanti-yiinta waa la jaray, oo waxay qayb ka noqdeen sunagogga Shaydaanka, ururka kuwa quudhsada, gabadhii Rooma. Laga bilaabo bartaas ilaa Oktoobar 22, 1844, hab daahirin ah ayaa dhacay ka hor intaan kuwii aaminka ahaa Masiixa ku raacin Meesha ugu Quduusan, si uu u dhammaystiro hawsha ah inuu Ilaahnimadiisa ku xidho dadnimadooda.

Taariikhda geeska runta ah ee Protestant-ka, kaas oo mar labaad la soo ururiyey wax yar ka hor amarka aan xaqa ahayn, si ay u noqdaan calamadda uu Ilaah u adeegsado inuu adhigiisa kale kaga yeedho Baabuloon, waxay dhacdaa isla muddadaas oo ay geesaha riddoobay ee Jamhuuriga iyo Protestant-ku isu imanayaan, iyagoo samaynaya sino ruuxi ah, sidaasna ku noqonaya jidh keliya,

ama macbud keliya, kaas oo ah ekaanta bahalka. Macbudka Ilaahna isla mar ahaantaana wuxuu samaynayaa ekaanta Masiixa.

Waxaannu daraasaddan ku sii wadi doonaa maqaalka xiga.

Eraygii Rabbiga ka yimid Yeremyaah oo leh, Guriga Rabbiga iriddiisa istaag, oo halkaas eraygan ku naadi, oo waxaad tidhaahdaa, Erayga Rabbiga maqla, kuwiinna reer Yahuudah oo dhan oo irdahan ka soo gala inaad Rabbiga caabuddaan. Rabbiga ciidammadu wuxuu leeyahay, oo ah Ilaaha reer binu Israa'iil, Jidadkiinna iyo falimihiinna hagaajiya, oo anna waxaan idinka dhigi doonaa inaad meeshan degganaataan. Ha isku hallaynina erayo been ah idinkoo leh, Kanu waa macbudkii Rabbiga, macbudkii Rabbiga, macbudkii Rabbiga. Waayo, haddaad jidadkiinna iyo falimihiinna aad u hagaajisaan, haddaad xukun si qumman ugu dhex fulisaan nin iyo deriskiisa, haddaad dulmin shisheeyaha, agoonta, iyo carmalka, oo aydnaan meeshan ku daadin dhiig aan eed lahayn, oo aydnaan ilaahyo kale daba ordin si aad naftiinna u halligtaan, markaasaan idinka dhigi doonaa inaad meeshan degganaataan, oo ah dalkii aan awowayaashiin siiyey weligiin iyo weligiinba. Bal ogaada, waxaad isku hallaysaan erayo been ah oo aan waxba tarayn. Miyaad wax xadi doontaan, wax dili doontaan, sino geli doontaan, been ku dhaaran doontaan, foonna Bacal u shidi doontaan, oo ilaahyo kale oo aydaan aqoon daba geli doontaan; dabadeedna waxaad hor imanaysaan gurigan magacayga loogu yeedho, oo waxaad odhanaysaan, Waa nala samatabbixiyey si aannu karaahiyadan oo dhan u falno? Gurigan magacayga loogu yeedho miyuu hortiinna god tuugag ku noqday? Bal ogaada, aniguba waan arkay, ayaa Rabbigu leeyahay.

Laakiin hadda taga meeshiisii ahayd Shiiloh, oo aan magacayga markii hore dejiyey, oo arka wixii aan ku sameeyey xumaantii dadkayga reer binu Israa'iil aawadeed. Oo haatan, maxaa yeelay idinku waxaad samayseen shuqulladan oo dhan, ayaa Rabbigu leeyahay, oo anna waan idinla hadlay, anigoo aroor hore kacaya oo hadlaya, laakiinse idinku ma aydaan maqlin; oo waan idiin yeedhay, laakiinse idinku iima aydnaan jawaabin; sidaas daraaddeed gurigan magacayga loogu yeedho, kan aad ku kalsoon tihiin, iyo meeshan aan idinka siiyey idinka iyo awowayaashiinba, waxaan ku samayn doonaa sidii aan Shiiloh ugu sameeyey. Oo waxaan idinka xoori doonaa hortayda, sidaan u xooray walaalihiin oo dhan, xataa farcankii Efrayim oo dhan. Sidaa darteed dadkan ha u ducaynina, oo qaylo ama baryo ha u kicinina iyaga aawadood, oo ha ii shafeecinina; waayo, anigu ku maqli maayo. Sow ma arkaysid waxay ku samaynayaan magaalooyinka dalka Yahuudah iyo jidadka Yerusaaalem? Yeremyaah 7:1-17.